

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 2. Expenduntur fundamenta primæ sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

non solum loco, sed naturae dignitate reliquos alios caelos exsuperat, quodque ab omnibus Doctores immobilis, & solidum constituitur, quia beatorum curia, & quasi theatrum est ad recipienda distinctis sedibus beatorum corpora destinatum, & ob hanc rationem communiter creditur versus partem superiorem esse quadratum, quod nonnulli significari volunt illo Apoc. c. 21. *Civitas in quadra posita est.* Procedit ergo praedicta difficultas de caelo stellato siue hoc unum sit, siue multiplex, nec ideo incidit cum illa, quam exagitemus de caelorum incorruptibilitate, quia siue caelum sit fluidum, siue solidum, ex his differentiis non illi corruptibilitas, aut incorruptibilitas repugnat; quod debuerant advertere nonnulli, ne distinctas, & disparatas quaestiones involuerent, & totam disputationis materiam confunderent.

Prima sententia docet caelum omne sydereum tam stellarum errantium, quam inerrantium solidum esse, in hanc conspirant ferè omnes antiqui Scholastici, & Scripturae interpretes Aristotelem sequuti lib. 2. de caelo à text. 43. vsque ad 52. Ex Philosophis antiquis Iosephus lib. 1. antiquitatum cap. 1. Philo. lib. 1. de gigantibus. Idem ex Moysi & Platonis sententia docet Eusebius de preparat. Evangelica lib. 11. cap. 16. Ex Patribus referuntur pro hac sententia Basilium Homilia 3. Hexameron, & Ambros. Basilium sequutus lib. 2. Hexameron Homil. 2. Verumtamen hi Patres multum fauent sententiae, quae caelos liquidos esse affirmat. Clariss videtur sententiam hanc tradidisse Clemens Papa lib. recognitionum cap. 9. Origenes homilia 1. in Genesim. Alij quàm plures Patres pro hac sententia referuntur à Nostro Tannero tract. 1. disputatione 6. quaestione 3. dubio 2. quos omitto, quia si illorum verba attentè expendantur nihil praedictae sententiae fauere competent erit. Ne tamen videar hanc gratis dixisse referam Chrysostomi verba adducta à Tannero pro hac sententia ex Catena Lipomani sect. 4. *Precepto Domini productum est firmamentum, separationem aquarum faciens, quod valeat alias sub se continere, alias verò in connexo suo ferre.* Quibus verbis nihil de caelorum soliditate ait Chrysostomus, sed illam vult inferre Tannerus ex eo, quod caelum aquas ferat, quas ferre non posset si fluidum esset. Sed hae illatio nulla est, ut ostendat num. 10. ubi probabo soliditatem caeli non inferri ex eo quod supra se aquas contineat. Neque ad rem magis faciunt Sinaiæ verba pro eadem sententia adducta à Tannero ex commentariis Hexameron lib. 1. *Qui enim ex aquis formavit caelum, & super aquas suspendit terram, poterat & sine aqua indissolubile custodire firmamentum, etiam ex igne Solis.* In quibus verbis nihil inuenies, quod caeli soliditatem innuat, quod enim firmatum, & indissolubile dicatur, illius tantum incorruptibilitatem, aut perpetuitatem, seu diuturnam durationem potest indicare. Hae dixerim, ne Patrum ingens manus, quae pro hac sententia adducitur, te sine longo examine ab opposita sententia terreat, vix enim vnum vel alterum inuenies, qui clarè & aperte sententiam hanc tradiderit. Demum sententiam hanc defendunt Pater Martinus del Rio in Genes. cap. 1. num. 36. & Pater Pereira lib. 7. quaestione 9. Pater Tannerus supra, licet asserat caelos natura sua non esse solidos sed fluidos, & hac ratione primo die à Deo fuisse creatos, postea verò ab eodem fuisse consolidatos, additque vix sine temeritate negari posse caelum stellarum inerrantium (quod solum nunc à recentioribus firmamentum dicitur) solidum esse.

Secunda sententia tenet caelos omnes non excepto caelo stellarum inerrantium fluidos esse. Hanc videntur docuisse non pauci ex Patribus: Iustinus ad quaestionem 39. Orthodoxorum. Eusebius Emisenus in Catena Lipomani capite 1. Genes. Gregor. Nyssenus in Hexameron. Inferunt etiam ex Chrysostomo homilia 9. in Genesim ubi stellas solum & non caelum moueri asserit. Neque eidem sententiae parum fauent Basilium Homil. 1. Hexameron cap. 6. Accedunt Lactantius lib. 3. de falsa sapientia cap. 24. Procop. in Genesim cap. 2. Diodorus Tarlensis in Catena Lipomani relatus. Philastrus in suo catalogo Hereseon. Obseruauit insuper Naclantius in sua medulla veteres Rabbis caelos soliditatis expertes existimasse, quod vnanimes docere praefici Philosophi apud Arist. supra, Cicero 2. de Nat. Deorum, Plato in Timæo, Seneca lib. 7. naturalium quaestionum. Consentient nobilissimi scripturae interpretes Hugo Card. in caput 1. Genes. vers. 1. Carthus. ibid. vers. 12. N. Mariana vers. 12. & nouissimè N. Complutensis

Celada in commentariis Genesim iam prelo maturis. Demum densissimum Mathematicorum agmen à quo neque vnus huius temporis recedit, caelos esse fluidos acriter propugnat, neque aliter componi posse vnanimes inquirunt omnes huius temporis astronomi plura phenomena, quae nouis instrumentis praecipuè tubo optico his temporibus sunt obseruata praecipuè à Tycho Brahe quem non imparem Ptolomaeo nonnulli non immerito praedicant. Expendit plura ex his, quae huius authoris pericia inuenit, assueta eruditione Nolter Eusebius in sua Philosophia lib. 6. de stellarum vita, quibus compertum esse ait caelos fluidos esse & non solidos.

Tertia sententia media inter utramque relatam asserit stellas inerrantes caelo solido infixas esse, cuius motu feruntur; errantes verò siue Planetas nullo solido corpore illas deferente in aethere fluido liberè vagari. Possent in hanc sententiam adduci non pauci ex Antiquis asserentibus stellas inerrantes fixas esse firmamento, & stellas errantes per aethera vagari, verum hi auctores tantum volunt significare Planetas nullo inter se obseruato moueri ordine, siue proprio caelo affixi simul cum illo ferantur, siue in eodem quasi natantes proprio cidentur motu. Neque ex Antiquis Patribus aut Philosophis vllus inuenitur, qui eam tradiderit, illam tamen nuper docuit Merfenius in suo singulari opere supra Genesim capite 1. vers. 8. artic. 9.

§. II.

Expediuntur fundamenta prima sententiae.

Fundamenta huius sententiae è ratione petita leuissima sunt, ut postea constabit; ideo praecipuè ex auctoritate petuntur.

Primo solet hae sententia probari ex lib. Iob cap. 37. vers. 18. ubi dicitur: *Tu suscin cum eo fabricatus es caelos, qui solidissimi quasi aere susci sunt.* Respondeo Nostri Pinedam ad huc locum caelorum nomine aërem intelligere. Sed esto intelligendi sint caeli, de his praedicta verba poterunt explicari, ea ratione qua eadem de aëre interpretantur Pineda, qui solidus non est, sed fluidus, ibi enim quidquid nomine caeli intelligatur, non comparatur cum aëre, quia solidum sit, quatenus solidum fluido opponitur, sed quatenus aëre firmum constans, & diu est perseverans. Alij apud Venerabilem N. Gasparem Sanctum in hunc locum vertunt, *quasi speculum fustum, aut quasi visio fustis*, quia videlicet in caelo tanquam in crystallo pellucida, aut in aëre polito, & terso variae apparent, & elegantes species, in quo potest intelligi comparatio inter caelos & aëre. Adde praedicta verba non esse Iobi, aut authoris libri sacri, sed garruli Eliud, cuius stultitiam postea Dominus reprehendit.

Eadem sententia à nonnullis probatur ex illo Isaia 51. vers. 6. *Caeli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentum atteretur.* Si ergo caeli sicut fumus liquefcent in extremo die, ante hunc diem liquidi non erant, non enim potest dici nunc liquefcere, quod immediate antea liquidum erat. Respondeo, sacrum vatem praedictis verbis intendere significare firmitatem & stabilitatem verborum Dei, & ipsius promissionum, quod praestat dicens facilius esse caelum, quod firmum & perpetuum omnes praedicant instar fumi euanescere & in nihilum redigi, terramque instar vestis conteri, quam in minimo verbum Dei deficere, iuxta illud Matthaei 24. *Caelum & terra transibunt, verba autem mea non praeferibunt.* Quae verba hunc sensum hypotheticum reddunt, etiamsi caelum quod permanens, & stabile est tanquam fumus euanesceret, aut in nihilum redigeretur, & terra instar quassatae vestis in minuculas sui partes tota redigeretur, meum verbum firmum, stabile, & inconcussum permaneret. Ita verba Isaia interpretatur Venerabilis noster Sanctius ad hunc locum. Ad rem septuaginta Isaia relata verba transferunt. *Caelum sicut fumus firmatum est.* Hoc est si cum firmitate verbi Dei caelorum firmitas comparatur, profecto hae fumi imbecillitati similis erit, & non fumo firmiores caeli apparebunt. Neque nouum, aut rarum est in sacra pagina rerum creaturarum imbecillitas fumo significari: Psalm. 36. vers. 20. *Quemadmodum deficit fumus deficient, & Psalm. 101. vers. 3. Defecerunt sicut fumus dies mei.* En quomodo Isaia verba secundum scripturam phrasim,

phrasim, & iuxta nobilissimum illius interpretem explicetur, absque eo quod intelligatur calos in extremo die inepturos liquefcere.

8 Arguitur tertio ex ipso nomine *firmamentum* quo celi donantur, quod non solum rem stabilem & solidam, sed etiam solidam significat. Respondeo, quàm plures Doctores nomine firmamenti aërem intelligere, in quibus sunt Pater Pererius, & Pater Martinus del Rio, quos sequitur Hurtadus, subscribit Merfenus in caput. 1. Genes. vers. 8. quæstion. 7. art. 7. qui omnes imitati sunt D. Augustinum, apud quem hæc interpretatio clarissimè legitur 2. Genes. ad litteram cap. 4. ubi illi adhæret, ut laudet eum, quia eam explicationem primò inuenit. Nec efficaci ratione destituta est hæc interpretatio, firmamentum enim factum est, ut inquit sacer textus ut diuideret aquas ab aquis: ergo debet esse immediatum aquis, & aquis, quas diuidat: ergo si aquarum nomine intelligantur aquæ in parte superiori aëris existentes firmamenti nomine intelligitur aër interstitius: si verò intelligantur aquæ existentes supra cælum stellatum, nomine firmamenti non tantum debent intelligi cælum stellarum, & Planetarum celi, sed etiam aër, quia duo extrema non diuidi dicuntur per corpus tantum aliter immediatum, sed per omnia, quæ sumpta per modum vnus utriusque extremo immediata esse dicuntur, non enim in sententia quæ septem cælos seprè Planetis adscribit dicitur cælum stellatū diuidi à cælo Lunæ per cælum Saturni quod est immediatū respectu celi stellati, & mediātū respectu celi Lunæ, neque cælum Mercurij quod est immediatum respectu Lunæ, & mediātum respectu celi stellati. Sed cælum Lunæ, & cælum stellatum diuidi dicuntur per cælos sex planetarum, qui occupant totum interstitium, quod est inter Lunæ cælum, & cælum stellatum. Sed esto firmamenti nomine intelligantur solum cælum Empyreum, & Planetarum cælum, non verò aër. Respondeo, firmamentum non significare rem solidam sed expansam ad modum laminae, firmamentum enim idem est quod expansio, hæc autem in corpore fluido, & in corpore denso potest reperiri. Lege si placet Merfennium loco citato, ubi ex peritis linguae Hebraeæ probat hanc esse significationem nominis *קִיפָּה* *Kiaph*, cui respondet nomen latinum *firmamentum*.

9 Arguitur quarto: ex illo Pauli ad Hebr. 4. vers. 14. *Habemus Pontificem, qui penetravit calos.* Si ergo Christus cælos penetravit, fluidi non sunt, quia si fluidi essent, necessum non esset illos penetrasse, facile enim posset absque vlla penetratione illos pertransire, sicuti nos spatium aëre repletum excurimus. Hæc obiectio leuissimi momenti est, verbum enim *penetrare* apud Latinos non importat necessariò penetrationem philosophicam, sed ingressum ad interiores partes corporis, quod dicitur penetratum, sic ille qui vastum mare pertransit, maria dicitur penetrasse. Demum etiam si de penetratione philosophica prædicta verba essent intelligenda, adhuc non euinceretur calos non esse fluidos, potuit enim Christus se corporibus fluidis penetrare, etiam si posset illa remouere, & absque penetratione illorum spatium percurrere, sicuti de facto voluit se penetrare coenaculi ianuis clausis, etiam si posset has aperire, & absque vlla penetratione coenaculū ingredi.

10 Leuiorem ingerunt difficultatem testimonia alia pro hac sententia adducta ex Psalm. 32. vers. 6. *Verbo Domini celi firmati sunt*, & Prouerb. 3. vers. 19. *Domini sapientia fundauit terram, stabiluit calos prudentia*, & ex 2. Paralipom. cap. 6. vers. 33. & 39. *firmissimum, & firmum habitaculum Dei*. Quibus testimoniis tantum significat sacer textus, calos esse constantes, firmos, nunquamque à suo munere, & repetito cursu defecturos, id enim stabilitum dicitur, quod ita est statutum, ut non possit defectus aliquis timeri, siue fluidum siue liquidum sit, quia tamen in his quæ experimur frequenter solidiora constantiora sunt, idè vulgo tantum solida apprehenduntur stabilita. Adde locum ex secundo Paralipomenon desumptum intelligendum esse de cælo Empyreo, quod specialiter dicitur Dei habitaculum, quia est propria Beatorum sedes, quæ Deo clarè viso perfruuntur.

11 Rationes, quæ pro hac sententia adduci solent leuissimæ sunt, quas nullo negotio quisque dissoluet, vnam vel alteram attingo. Arguit Tannerus saltem cælum stellatum debere esse solidum, ut supra se valeat aquas continere, quas supra calos esse ait Regius vates Psalm. 148. quæ cælo liquido non possent sustentari, & ita propria

gravitate depressæ ad proprium vsque centrum ruerent. Suppositum huius rationis dubium est, & hoc admissio ipsius discursus inefficax, & insufficiens. Suppositum est dubium, quia sunt plures scripturarum interpretes, qui negant supra calos aquas fuisse collocatas, sed tantum regionem aëris, seu ipsum aërem esse intelligendum per firmamentum, quod in scriptura aquas ab aquis diuideret dicitur. Ita tenent S. Thom. 1. p. q. 68. a. 2. & 3. Durand. in 2. dist. 14. quæst. 1. Caiet. in c. 1. Genes. Tostatus in Pollilla super Genesim P. Pererius lib. 2. in Genesim c. 1. vers. 6. P. Valent. 1. part. disp. 5. quæst. 3. Puncto 2. & plures alij. Admissio quæstionis supposito, ratio est inefficax, quia rectè potest corpus fluidum aliud supra se sustinere, videmus enim oleum aqua sustentari, & hanc semper inferiorem locum petere, illudque semper aquæ insidere. Est etiam ratio insufficiens, quia si aquæ grauitarent supra cælum stellatum, & hoc quia solidum, illas sustineret, impediretque, ne ad nos descenderent, adhuc ratio erat reddenda cur ipsæ contra propriam grauitatem toti superficiæ conuexæ globi stellati adhærent, & non hac, illacque diffloerent, globus enim quantūvis æreus tantum poterit aquas coëcere, ne petant spatium contentum intra illius concuum superficiem, non tamen illas vndeque globum ipsum circundantes, poterit continere. Dicendum ergo est supra stellatum cælum nullas exister aquas, vel si existant ibi non grauitare, quia sunt extra Lunæ concuum, & extra mundum, sicuti non grauitarent si in aliquo inani ab hoc mundo distanti collocarentur.

Arguit secundò ipse Tannerus: non sine magno strepitu stellas esse mouendas, si per corpus liquidum cicerentur, videmus enim volitantes aues proprio motu aërem quæntes non leuem sonitum edere. Talem enim sonitum non edere experientiâ compertum est, nunquam enim stellas se mouentes audiuius. Respondeo, in multorum sententiâ hominem existentem intra aquam nullum posse percipere sonum, quia aqua non est medium aptum ad recipiendas species soni, eademque ratione dici posse calos non esse medium aptum ut mediis illis ad nos soni species transmittantur, & ita ex defectu principij seu speciei non posse à nobis audiri sonum editum stellarum motu. Secundò posset dici calos ipsos aptos non esse ad sonum recipiendum, & ita stellarum motu hunc in illis non produci, quod non pauci affirmant de aqua elementalī, afferentes intra aquam nullum sonum produci motu piscium, saxorumque percussione, quando hæc nullo modo aëri patent. Vltimò ob nimiam distantiam excusari possemus ab stellarum strepitu audiendo. Nonnulla alia adducit Tannerus leuissimis momenti, idè illa penitus omitto.

§. III.

Expediuntur fundamenta secunda sententia.

13 **P**ater Patrum auctoritatem, quæ huic sententiæ videtur suffragari, eam validissimè propugnant quàm plures obseruationes Astronomorum, quæ difficillimè componentur, si cælum solidum esse defendatur.

14 Primò, quia Luna inæqualis apparet, multis se montibus attollens, qui ex profundis assurgunt vallibus: ergo Luna mouetur per corpus fluidum, quod possit cavitates vallium replere, aliàs vacuæ permanerent, non enim possunt corpore solido repleti. Huic argumento rectè respondet Tannerus cavitates illas posse perpetuò esse repletas corpore aliquo diaphano, quod non impediatur partes Lunæ suis cavitatibus, & protuberationibus distinctas, sicut corpus fluidum replens cavitates non impedit videri à nobis partes depressiores Lunæ eminentiores alias, ita potest dari corpus solidum perpetuò replens cavitates illas, quod visui aditum non præcludat ad omnes Lunæ partes suis positionibus distinctas percipiendas. Addit Arriaga, posse dici Lunam aëri esse immediatam, & ita posse ab hoc repleti cavitates illas, quas reddunt Lunæ partes aliis comparibus eiusdem Lunæ eminentiores.

15 Secundò, ex Cometarum aspectibus sic arguunt Astrologi. Visti sunt Plures Cometae in ipso stellarum cælo supra omnes Planetas: alij etiam non adeò eminentes supra alios Planetas: ergo cælum necessariò debet esse fluidum, ut his nouis corporibus Cometarum locum cedat, & est corruptibile, siquidem in ipso huiusmodi Cometae generantur, & corumpuntur. Ab hac secunda consequentia facile me expedit, potest enim dici Cometas non gigni cum